

Mason Currey

RITUALURI ZILNICE

ale oamenilor de geniu

Traducere din limba engleză

IRINA NICOLAESCU

Mason Currey a absolvit Universitatea din Carolina de Nord, Asheville. Este jurnalist și scrie pentru *New York Times* și *Slate*.

București
2020

CUPRINS

INTRODUCERE	15	GUSTAV MAHLER	62
W.H. AUDEN	22	RICHARD STRAUSS	65
FRANCIS BACON	24	HENRI MATISSE	66
SIMONE DE BEAUVOIR ...	26	JOAN MIRÓ	67
THOMAS WOLFE	28	GERTRUDE STEIN	69
PATRICIA HIGHSMITH ...	29	ERNEST HEMINGWAY	71
FEDERICO FELLINI	31	HENRY MILLER	73
INGMAR BERGMAN	32	F. SCOTT FITZGERALD	74
MORTON FELDMAN	34	WILLIAM FAULKNER	75
WOLFGANG		ARTHUR MILLER	77
AMADEUS MOZART	36	BENJAMIN BRITTEN	77
LUDWIG		ANN BEATTIE	78
VAN BEETHOVEN	37	GÜNTER GRASS	79
SØREN KIERKEGAARD ...	39	TOM STOPPARD	80
VOLTAIRE	41	HARUKI MURAKAMI	81
BENJAMIN FRANKLIN	42	TONI MORRISON	82
ANTHONY TROLLOPE	44	JOYCE CAROL OATES	84
JANE AUSTEN	47	CHUCK CLOSE	85
FRÉDÉRIC CHOPIN	48	FRANCINE PROSE	86
GUSTAVE FLAUBERT	50	JOHN ADAMS	87
HENRI DE		STEVE REICH	89
TOULOUSE-LAUTREC	54	NICHOLSON BAKER	90
THOMAS MANN	55	B.F. SKINNER	93
KARL MARX	56	MARGARET MEAD	95
SIGMUND FREUD	58	JONATHAN EDWARDS ...	96
CARL JUNG	60	SAMUEL JOHNSON	97

JAMES BOSWELL	98	AL HIRSCHFELD	152
IMMANUEL KANT	101	TRUMAN CAPOTE	153
WILLIAM JAMES	104	RICHARD WRIGHT	154
HENRY JAMES	106	H.L. MENCKEN	156
FRANZ KAFKA	107	PHILIP LARKIN	157
JAMES JOYCE	109	FRANK	
MARCEL PROUST	112	LLOYD WRIGHT	158
SAMUEL BECKETT	115	LOUIS I. KAHN	160
IGOR STRAVINSKI	116	GEORGE GERSHWIN	160
ERIK SATIE	117	JOSEPH HELLER	161
PABLO PICASSO	119	JAMES DICKEY	163
JEAN-PAUL SARTRE	121	NIKOLA TESLA	165
T.S. ELIOT	123	GLENN GOULD	166
DMITRI ȘOSTAKOVICI ..	125	LOUISE BOURGEOIS	169
HENRY GREEN	127	CHESTER HIMES	170
AGATHA CHRISTIE	129	FLANNERY	
SOMERSET MAUGHAM ..	130	O'CONNOR	171
GRAHAM GREENE	131	WILLIAM STYRON	172
JOSEPH CORNELL	132	PHILIP ROTH	173
SYLVIA PLATH	134	P.G. WODEHOUSE	175
JOHN CHEEVER	135	EDITH SITWELL	178
LOUIS ARMSTRONG	138	THOMAS HOBBS	178
W.B. YEATS	140	JOHN MILTON	179
WALLACE STEVENS	141	RENÉ DESCARTES	180
KINGSLEY AMIS	143	JOHANN WOLFGANG	
MARTIN AMIS	145	VON GOETHE	182
UMBERTO ECO	145	FRIEDRICH SCHILLER ..	182
WOODY ALLEN	147	FRANZ SCHUBERT	184
DAVID LYNCH	148	FRANZ LISZT	185
MAYA ANGELOU	149	GEORGE SAND	186
GEORGE		HONORÉ DE BALZAC ...	188
BALANCHINE	151	VICTOR HUGO	189

CHARLES DICKENS	191	GEORGE ORWELL	236
CHARLES DARWIN	193	JAMES T. FARRELL	237
HERMAN MELVILLE	197	JACKSON POLLOCK	239
NATHANIEL		CARSON MCCULLERS ...	240
HAWTHORNE	199	WILLEM DE KOONING ..	241
LEV TOLSTOI	201	JEAN STAFFORD	243
PIOTR ILICI		DONALD BARTHELME ..	244
CEAIKOVSKI	203	ALICE MUNRO	246
MARK TWAIN	205	JERZY KOSINSKI	247
ALEXANDER		ISAAC ASIMOV	248
GRAHAM BELL	207	ANNE RICE	250
VINCENT		CHARLES SCHULZ	251
VAN GOGH	208	WILLIAM GASS	252
N.C. WYETH	209	DAVID	
GEORGIA O'KEEFFE	210	FOSTER WALLACE	254
SERGHEI		MARINA ABRAMOVIĆ ..	255
RAHMANINOV	212	TWYLA THARP	257
VLADIMIR NABOKOV ...	213	STEPHEN KING	259
BALTHUS	215	MARILYNNE	
LE CORBUSIER	216	ROBINSON	260
BUCKMINSTER		SAUL BELLOW	261
FULLER	218	GERHARD RICHTER	263
PAUL ERDŐS	220	JONATHAN FRANZEN ...	264
ANDY WARHOL	222	MAIRA KALMAN	265
EDWARD ABBEY	225	GEORGES SIMENON	266
V.S. PRITCHETT	226	STEPHEN JAY GOULD ...	268
EDMUND WILSON	227	BERNARD MALAMUD ...	270
JOHN UPDIKE	229	MUȚUMIRI	273
ALBERT EINSTEIN	230	MUȚUMIRI PENTRU	
L. FRANK BAUM	231	PERMISIUNE	275
KNUT HAMSUN	232	NOTE	277
WILLA CATHER	233	INDICE	311
AYN RAND	234		

W. H. AUDEN⁶ (1907–1973)

„Pentru un om inteligent, rutina este un semn al ambiției”⁷, scria Auden în 1958. Dacă este adevărat, atunci Auden a fost unul dintre cei mai ambițioși oameni ai generației sale. Poetul era obsesiv de punctual și a trăit întreaga viață după un orar exact. „Își verifică mereu ceasul”⁸, a notat odată un musafir al lui Auden. „Mâncatul, băutul, scrisul, mersul la cumpărături, rezolvarea cuvintelor încrucișate, chiar și sosirea poștașului – toate sunt cronometrate la minut și cu rutinele însoțitoare.” Auden credea că o viață de o asemenea precizie militară era esențială pentru creativitatea sa, un mod de a supune muza programului său. „O persoană stoică modernă”, observa el, „știe că modul cel mai sigur de a disciplina pasiunea este să disciplinezi timpul: să decizi ce vrei sau ce trebuie să faci în timpul zilei, apoi să faci acel lucru întotdeauna exact în același moment, în fiecare zi, și pasiunea nu-ți va da bătăi de cap.”⁹

Auden se trezea dimineața imediat după ora 6:00, își făcea cafeaua și se apuca repede de scris, poate după ce arunca o privire pe cuvintele încrucișate. Mintea lui era în formă maximă de la ora 7 până la 11:30 dimineața și rareori se întâmpla să nu profite de acest interval

de timp. (Era împotriva scrisului pe timp de noapte: Re, Numai dictatorii lumii lucrează noaptea; nici un artist onest nu o face¹⁰.) De obicei, Auden își relua munca după prânz și continua până târziu după-amiaza. Ora de cocktail începea exact la 18:30, atunci când poetul amesteca pentru el sau pentru diverși musafiri câteva pahare de votcă cu martini. Apoi se servea cina, însoțită de cantități generoase de vin, urmată de și mai mult vin și conversație. Auden se culca seara devreme, niciodată mai târziu de ora 11:00 și, pe măsură ce îmbătrânea, tot mai aproape de ora 9:30.

Pentru a-și păstra elanul și concentrarea, poetul se baza pe amfetamine și lua o doză de Benzedrină în fiecare dimineață, așa cum mulți oameni iau zilnic polivitamine. Noaptea, pentru a adormi, lua Seconal sau alt sedativ. A continuat această rutină – „viața chimică¹¹, după cum o numea el – timp de 20 de ani, până când eficiența pilulelor s-a atenuat. Auden considera că amfetaminele sunt „dispozitive de economisire a forței de muncă¹² în „bucătăria mentală“, alături de alcool, cafea și tutun, deși era conștient că „aceste mecanisme sunt foarte grosolane, pot dăuna bucătarului și se strică constant“.

FRANCIS BACON¹³ (1909–1992)

Pentru un observator din afară, lui Bacon părea să-i priască de minune dezordinea. Atelierele sale erau

locuri ale unui haos extrem, cu vopsea improșcată pe pereți și cărți stivuite unele peste altele până la înălțimea genunchiului, pensule, hârtii, mobile rupte și alte vechituri îngrămădite pe jos. (Interioarele mai plăcute îi înăbușeau creativitatea, spunea el.) Atunci când nu picta, Bacon ducea o viață de exces hedonist, consumând zilnic numeroase mese bogate, bând cantități impresionante de alcool, luând orice stimulent avea la îndemână și, în general, stând până târziu și petrecând mai mult decât oricare altul dintre contemporanii lui.

Și totuși, așa cum scria biograful său, Michael Peppiatt, Bacon era „în primul rând un sclav al obișnuinței¹⁴, având un program zilnic care a variat foarte puțin de-a lungul carierei sale. Pictura se situa pe primul loc. În ciuda orelor târzii din noapte la care se culca, Bacon se trezea de cum se lumina de ziuă și lucra câteva ore, terminând, de obicei, în jurul prânzului. Urmau o altă după-amiază și seară lungi, pline de chefuri, iar în privința asta Bacon nu pierdea timpul. Obișnuia să invite în atelierul său un prieten cu care să împartă o sticlă de vin sau se ducea să bea ceva la un pub, apoi urma un prânz lung la restaurant și alte băuturi la mai multe cluburi private. Pe înserat, lua cina la restaurant și apoi făcea din nou turul cluburilor de noapte, uneori trecea pe la cazinou, iar adesea, dis-de-dimineață, urma o altă masă la un bistro.

La sfârșitul acestor nopți lungi, Bacon își invita adesea camarazii amețiți de băutură să îl însoțească acasă pentru un ultim pahar – o încercare, se pare,

de a-și amâna lupta din fiecare noapte cu insomnia. Bacon era dependent de medicamente pentru a dormi și obișnuia să citească și să recitească diverse cărți de bucate care să-l relaxeze înainte de somn. Cu toate acestea, dormea doar câteva ore pe noapte. Totuși, pictorul avea o constituție uimitor de robustă. Singura mișcare pe care o făcea era să se plimbe înainte și înapoi prin fața șevaletului, iar ideea sa de a ține regim se traducea prin înghițirea unor cantități mari de pastile cu usturoi și evitarea gălbenușurilor de ou, a deserturilor și a cafelei – în timp ce continua să bea pe rupte câte o jumătate de duzină de sticle de vin și mănca, zilnic, două sau mai multe mese consistente la restaurant. Se pare că metabolismul său putea face față consumului în exces, fără ca puterea de judecată să-i scadă sau talia să i se îngroașe. (Cel puțin acest lucru nu s-a întâmplat până spre sfârșitul vieții sale, când efectele băuturii par să-l fi ajuns din urmă.) În opinia lui Bacon, chiar și mahmureala ocazională constituia un avantaj. „Adesea îmi place să lucrez mahmur“, spunea el, „pentru că mintea mea debordează de energie și pot gândi foarte clar.“¹⁵

SIMONE DE BEAUVOIR¹⁶

(1908–1986)

„Întotdeauna mă grăbesc să mă apuc de lucru, deși nu-mi place începutul de zi“¹⁷, declara de Beauvoir

în 1965, pentru *Paris Review*. „Mai întâi îmi beau ceaiul, iar pe la ora 10 mă apuc de treabă și lucrez până la ora 1 după prânz. Apoi îmi vizitez prietenii și, la ora 5 după-amiaza, mă întorc la lucru și continui până la ora 9 seara. Nu îmi vine deloc greu ca, după-amiaza, să reiau lucrul de unde l-am lăsat.“ Într-adevăr, lui de Beauvoir rareori îi era greu să lucreze; din contră, atunci când își lua vacanța anuală de două-trei luni se plictisea tot mai mult și se simțea tot mai puțin în largul ei după doar câteva săptămâni departe de muncă.

Deși munca se situa pe primul loc pentru de Beauvoir, programul ei zilnic se învârtea totodată și în jurul relației cu Jean-Paul Sartre, relație ce a durat din 1929 până la moartea scriitorului, în 1980. (Relația lor a fost mai degrabă un parteneriat intelectual cu o componentă sexuală destul de ciudată; conform unui pact propus de Sartre la începutul relației lor, ambii parteneri puteau avea alți iubiți, dar trebuiau să își spună totul unul altuia.) În general, de Beauvoir lucra singură dimineața¹⁸, apoi se întâlnea cu Sartre pentru a mânca la prânz. După-amiaza lucrau împreună, în liniște, în apartamentul lui Sartre. Seara, mergeau la vreun eveniment politic sau social din programul lui Sartre sau la film, ori beau scotch și ascultau radioul în apartamentul lui de Beauvoir.

Regizorul de film Claude Lanzmann, care a fost iubitul lui de Beauvoir din 1952 până în 1959, a fost primul care a simțit pe pielea lui acest aranjament

din viața scriitoarei. El descrie începutul coabitării lor din apartamentul parizian al scriitoarei:

În prima dimineață aveam de gând să zac în pat, dar ea s-a trezit, s-a îmbrăcat și s-a îndreptat spre birou. „Tu lucrezi acolo“, a spus ea, arătând spre pat. Așa că m-am ridicat și m-am așezat pe marginea patului, am fumat și m-am prefăcut că lucrez. Nu cred că mi-a adresat vreun cuvânt până când nu a venit ora pentru masa de prânz. A plecat la Sartre și au luat masa împreună; câteodată îi însoțeam și eu. Apoi, după-amiaza, ea mergea la el acasă și lucrau cam trei-patru ore. Urmau întâlniri, rendez-vous-uri. Mai târziu ne întâlneam pentru cină și aproape întotdeauna ea și Sartre stăteau deoparte, iar Simone își spunea părerea critică despre ce scrisese el în ziua respectivă. Apoi noi doi ne întorceam în apartament și mergeam la culcare. Nu existau petreceri, recepții, valori burgheze. Le evitam complet. Ne înconjuram numai de lucruri de primă necesitate. Duceam o viață ordonată, de o simplitate construită deliberat, astfel încât Simone să-și poată desfășura activitatea.¹⁹

THOMAS WOLFE²⁰ (1900–1938)

Proza lui Wolfe a fost criticată pentru excesul de toleranță și caracterul adolescentin, prin urmare,

este interesant de notat faptul că romancierul practica un ritual al scrisului care era, aproape fără exagerare, onanist. Într-o seară a anului 1930, pe când se străduia să-și regăsească spiritul febril care alimentase prima sa carte, *Privește, inger, către casă*, Wolfe s-a hotărât să renunțe la o oră de muncă lipsită de inspirație, să se dezbrace și să se culce. Dar, stând gol la fereastra camerei de hotel, Wolfe a descoperit că plictiseala i-a dispărut brusc și era din nou dornic să scrie. Întorcându-se la masa de lucru, a scris până în zori, își amintește el, „cu o viteză, o ușurință și o siguranță amețitoare“.²¹ Rememorând momentul, Wolfe a încercat să înțeleagă ce a determinat această schimbare subită – și și-a dat seama că, la fereastră, și-a mângâiat inconștient organele genitale, un obicei din copilărie care, fără a fi efectiv un act sexual („penisul a rămas flasc“²², scria el într-o scrisoare către editorul său), a stimulat un sentiment viril care i-a alimentat elanul creator. Din acel moment, Wolfe a folosit în mod regulat această metodă pentru a se inspira în ședințele de scris, explorându-și visător „formele bărbătești“²³ până când „elementele senzuale din fiecare domeniu al vieții deveneau mai apropiate, mai reale și mai frumoase“.

De obicei, Wolfe începea să scrie cam pe la miezul nopții, „îmbuibându-se cu cantități enorme de ceai și cafea“²⁴, după cum nota unul dintre biografii săi. Deoarece niciodată nu a găsit un scaun sau o masă la care un om de înălțimea lui (Wolfe avea 1,98 m) să se simtă confortabil, el scria, de regulă,

stând în picioare și folosind drept masă partea de sus a frigiderului. Lucra până dimineața, luând pauze de fumat la fereastră sau plimbându-se prin apartament. Apoi bea ceva și dormea până spre ora 11:00. În ultima parte a dimineții începea o nouă rundă de lucru, uneori fiind ajutat de o dactilografă care venea și găsea paginile lucrate în noaptea precedentă împrăștiate pe jos, peste tot în bucătărie.

PATRICIA HIGHSMITH²⁵
(1921–1995)

Autoarea unor romane polițiste psihologice precum *Străini în tren* sau *Talentatul domn Ripley* era o persoană solitară și ursuză, asemănătoare unora dintre eroii săi. Pentru ea, scrisul era mai puțin o sursă de plăcere și mai mult o dorință nestăpânită, fără de care era nefericită. „Nu există viață adevărată decât în muncă, adică în imaginație”²⁶, scria autoarea în jurnalul ei. Din fericire, Highsmith rămânea rareori în pană de inspirație; avea idei, spunea ea, așa cum au șobolanii orgasme.²⁷ Highsmith scria zilnic, de obicei trei-patru ore dimineața, ajungând la 2 000 de cuvinte într-o zi rodnică. Biograful Andrew Wilson a consemnat metodele scriitoarei:

Tehnica ei preferată de a intra în starea de spirit potrivită pentru lucru era să stea pe pat, inconjurată de țigări, scrumieră, chibrituri, o cană cu

cafea, o gogoasă și o farfurioară cu zahăr. Trebuia să se ferească de orice sentiment al disciplinei și să facă actul scrierii cât mai plăcut. Stătea într-o poziție aproape fetală și, într-adevăr, intenția era să-și creeze, după spusele ei, „un pântec al ei”²⁸

Highsmith avea obiceiul să bea o tărie înainte de a se apuca de scris – „nu pentru a o înviora”, notează Wilson, „ci pentru a-i reduce nivelul de energie care se îndrepta spre nebunie”²⁹. În ultimii ei ani, pe măsură ce devenea o băutoare înrăită, cu o mare rezistență, ținea o sticlă de votcă lângă pat, întinzându-se după ea imediat ce se trezea și făcând un marcaj pe sticlă pentru a stabili limita de băutură pentru ziua respectivă. În cea mai mare parte a vieții a fost o fumătoare inveterată, terminând un pachet de Gauloises pe zi. Era indiferentă la mâncare. O cunoștință își amintește că „mânca doar șuncă, ochiuri și cereale, toate la ore ciudate din zi”³⁰.

Nu se simțea în largul ei atunci când se afla în public, însă avea o legătură neobișnuit de intensă cu animalele – în special cu pisicile, dar și cu melcii pe care îi creștea acasă. Ideea de a ține gasteropode pe post de animale de companie i-a venit atunci când, într-o piață de pește, a văzut o pereche de melci strâns înlănțuiți într-o îmbrățișare ciudată. (Mai târziu, a declarat într-un interviu la radio că „îmi transmit un fel de liniște”³¹) În cele din urmă, în grădina ei din Suffolk, Anglia, a găzduit 300 de melci, iar odată a venit la un cocktail, în Londra, purtând o poșetă gigantică ce conținea o salată verde

și 100 de melci – însoțitorii ei pentru seara respectivă, a declarat ea. Mai târziu, când s-a mutat în Franța, Highsmith a trebuit să se sustragă interdicției de a aduce melci vii în țară. Așa că i-a introdus clandestin, făcând mai multe călătorii peste graniță cu șase până la zece astfel de creaturi ascunse sub fiecare sân.

FEDERICO FELLINI³²
(1920–1993)

Regizorul italian de film susținea că nu putea dormi mai mult de trei ore consecutive. Într-un interviu din 1977, el își descria rutina de dimineață:

Mă trezesc la ora 6 dimineața. Umblu prin casă, deschid ferestrele, îmi bag nasul prin cutii, mut cărți de colo-colo. Ani de zile am încercat să-mi fac o ceașcă de cafea ca lumea, dar nu e specialitatea mea. Cobor la parter și ies afară cât mai repede posibil. Pe la 7 vorbesc la telefon. Sunt foarte atent când aleg pe cine pot să trezesc dimineața fără să se simtă deranjat. Unora le fac chiar un serviciu, un serviciu de trezire; s-au obișnuit să-i trezesc la 7 sau în jurul acestei ore.³³

În tinerețe, Fellini a scris articole pentru ziare, dar a descoperit că temperamentul său era mai potrivit pentru filme – îi plăcea sociabilitatea procesului de regizare a unui film. „Un scriitor poate face totul

de unul singur, dar îi trebuie disciplină“, spunea el. „Trebuie să se trezească dimineața la ora 7 și să stea singur într-o cameră cu o coală albă de hârtie în față. Sunt mult prea *vitellone* [leneș] ca să fac asta. Cred că am ales cel mai bun mijloc de a mă exprima. Îmi place combinația desăvârșită dintre muncă și existența comună pe care o oferă regizarea unui film.“³⁴

INGMAR BERGMAN³⁵
(1918–2007)

„Știți cum se regizează un film?“, a întrebat Bergman într-un interviu din 1964. „Opt ore de muncă intensă în fiecare zi pentru a obține trei minute de film. Iar pe parcursul acestor opt ore, dacă ai noroc, sunt, poate, zece sau 12 minute de creație adevărată. Și e posibil să nu vină. Apoi trebuie să te pui din nou în mișcare pentru alte opt ore și să te rogi să obții de data asta cele zece minute bune.“³⁶ Regizarea unui film însemna pentru Bergman și scrierea scenariilor, întotdeauna la reședința sa din îndepărtata insulă Fårö, Suedia. Acolo urma același ritual de zeci de ani: se trezea la ora 8, scria de la 9 până la amiază, apoi lua un prânz auster. „Mânca în mod constant același lucru la prânz“, își amintește actrița Bibi Andersson. „Meniul nu se schimba. Consta dintr-un fel de lapte acru bătut, foarte gras, și gem de căpșune, foarte dulce – o combinație stranie de mâncare pentru bebeluși, pe care o consuma cu fulgi de porumb.“³⁷